

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ח"ר משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1030

מסכת חולין פ"ב - פ"ח ♦ זבים ה', ח' - טבול יום א', א'

בס"ד, י"ב אדר א' תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ כמה שווה מצווה?
- ♦ עשרה זהובים של צער
- ♦ האם יש עניין לכבוד תלמיד חכם בקיום מצווה
- ♦ מצוות קבורת המת שונה מכל המצוות

- ♦ כשהמוסלמים אילצו את היהודים לומר אללה וואכב"ר
- ♦ האם מותר לאכול את העוף בטרם דמו כוסה
- ♦ האם ניתן לכוון שהברכה לא תחול על פריטים מסויימים
- ♦ שוחט ששח בין שחיטה לשחיטה

דבר העורך

חתונת השנה

האולם המה ועלה על גדותיו. מאות מוזמנים גדשו את מקומות הישיבה ואת רחבת הריקודים והשמחה גאתה, התרוממה ונשפכה בעליזות מן האולם המפואר אל סביבותיו.

אחד המוזמנים נכנס אל האולם, הביט ימינה, סובב את ראשו לשמאל, ולפתע קלט כי דבר מה מוזר מתרחש לנגד עיניו. רק לפני שבוע שולשה ההזמנה לתיבת הדואר שבביתו, תוך הדגשה על המעטפה כי **חובה** עליו להשתתף בחתונה זו. מפאת הכרתו עם שולחי ההזמנה והכבוד הרב שרחש כלפיהם, הוא הואיל לכתת את רגליו אל האולם. ברם, מי הם המלצרים האלה? פניהם היו מוכרות לו מאד, אלא שהוא לא האמין למראה עיניו.

ארבעה חדשים לפני כן נקלעה בת ישראל צנועה וחסודה בגיל השידוכים אל ביתה של משפחת טורק בבני ברק. מרוב צניעותה לא הצליחו לברר את המעיק עליה, שח בן המשפחה. אולם, לא אשה מלאת רוח ורחמים כרבנית טורק ע"ה תיכנע במהרה. ואכן, כעבור זמן מסויים פלטה הנערה, כי זו תקופה ארוכה שהיא באה בקשרי שידוכין עם בחור ישיבה בן טובים, אלא שמועד החתונה לא נקבע מעולם, מאחר ששניהם לא ידעו מניין ימצאו מקורות המימון המינימאליים הדרושים לקיום טקס הנישואין ולהוצאות הנלוות לחייו של זוג צעיר בישראל. ככל שחולף הזמן לחשה הנערה בעצבות, גוברים חששותי כי השידוך עלול להתבטל.

במרץ נעורים החלה הרבנית טורק ע"ה לגייס רבנים, עסקנים ובני משפחה, כדי לבנות חורבה אחת מחורבות ירושלים. כיד ה' הטובה עליה, עלה בידה לארגן תוך זמן קצר פינת חמד נאה למגורי בני הזוג, אולם לעריכת החתונה, זמרים ומתנדבים לעריכת שבע ברכות בכל יום משבעת ימי המשתה.

דף פג/ב כיסוי הדם

כשהמוסלמים אילצו את היהודים לומר אללה וואכב"ר

מצוות כיסוי הדם נוהגת בשחיטת חיה ובשחיטת עוף. כאשר אדם שוחט חיה או עוף, עליו לכסות את דמו, כמבואר בדפים אלו בהרחבה. חשוב לציין, בקצרה, מחלוקת ראשונים עקרונית לגבי הגדרת מצוות כיסוי הדם.

ברכת כיסוי הדם, לפנייה או לאחריה: כלל יסודי בהלכות ברכות המצוות קובע, כי יש לברך "עובר לעשייתן", היינו: לפני עשייתן (פסחים ז/ב). ובכל זאת, לדעת הבה"ג, במצוות כיסוי הדם, תחילה יש לכסות את הדם ורק לאחר מכן לברך.

הבה"ג - השחיטה וכיסוי הדם הן מצווה אחת: הרא"ש (סימן ו) מסביר, כי על כל המצוות מברכים בתחילתן, אולם, העומד לכסות את הדם, אינו עוסק בתחילת המצווה, משום שלדעת הבה"ג מצוות השחיטה ומצוות כיסוי הדם, מעשה מצווה אחד המה, וממילא, מאחר שאין לברך באמצע מעשה מצווה, יש לברך עם סיומה של המצווה, לאחר כיסוי הדם. הרא"ש מסיים, "והעולם לא נהגו כך, משום דחשיבי כסוי מצווה בפני עצמה".

הרמב"ן (פ/ב), מסביר גם הוא את שיטת הבה"ג, באופן שונה קצת. הוא אינו כותב שמצוות השחיטה ומצוות כיסוי הדם הן מצווה אחת, אלא שלדעת הבה"ג, מצוות כיסוי הדם תלויה בשחיטה, שהרי השוחט שחיטה שאינה כשרה, פטור מלכסות את הדם, ולפיכך, מאחר שכבר התחיל במעשה השחיטה ימשיך בכיסוי הדם, ואחר כך יברך.

את דברי הרא"ש הנזכרים, כי אין לברך על מצווה באמצע עשייתה, מציב בעל ה"תבואות שור" כנגד פסקו של ה"פרי חדש" (יו"ד סימן י"ט). ה"פרי חדש" מספר, כי השוחטים היהודיים הועמדו בבעיה על ידי שכניהם המוסלמים, אשר ביקשו לרכוש בשר משחיטתם, אך "לפי דת ישמעאלים אינה מכשרת הבהמה להם אלא אם כן יאמר השוחט אללה וואכב"ר... א-ל כביר, והם מקפידים שלא יאמרו מילות הללו אלא סמוך לשחיטה מיד באופן שגם אינו יכול לברך ברכת השחיטה אחר אמירת דברים אלו". ברור, קובע ה"פרי חדש", שהשוחט אינו רשאי לברך ואחר כך לומר מילים אלו ולשחוט, מפני שזה מהווה 'הפסק' בין הברכה לבין השחיטה. לפיכך, הוא ייעץ לשוחטים שיברכו את ברכת השחיטה, לאחר שכבר החלו לשחוט.

ה"תבואות שור" (שם ס"ק ט"ו) תמה, הרי הרא"ש קובע, כי אין לברך באמצע קיום מצווה, וכאשר אין אפשרות לברך בתחילת המצווה, יש לברך עם סיומה?

צעילוי נשמת

הרב **משה צבי יוסף הלפרן** ז"ל

ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע ט"ו באדר תשל"ב

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידו משפחות הלפרן שיחיו - קרית קריניצי, גבעת שמואל

צעילוי נשמת

הר"ר **מנחם צבי רובנר** ז"ל

ב"ר אברהם ומרת זיסל נלב"ע ז' שבט תשע"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י אחיו ידידו הר"ר **דוד רובנר** שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

נר ה'
נשמת
אדם

מרת **לאה גרינפלד** ע"ה ב"ר אברהם ז"ל

נלב"ע י"ז באדר ב' תשמ"ט **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו



אמירה מעניין השחיטה אינה הפסק: לגבי השוחטים שנאלצו לומר "אלל"ה וואכבר", הורה בעל ה"תבואות שור" בניגוד לדעת ה"פרי חדש", כי אמירה זו אינה מהווה הפסק בין הברכה לבין השחיטה, משום שהיא אמירה בעניין השחיטה ורק אמירה שאינה מעניין השחיטה מהווה הפסק.

דף פ"ב/שחט מאה חיות במקום אחד

האם מותר לאכול את העוף בטרם דמו כוסה

מבואר במשנתנו, כי השוחט מאה עופות במקום אחד, רשאי לכסות את דמם בכיסוי עפר בפעם אחת, ואינו צריך לכסות כל דם בנפרד. השאלה המתעוררת היא, האם מותר לאכול מן העוף השחוט עוד בטרם היה סיפק בידי השוחט לכסות את דמו. ובכן, בנידון זה נחלקו הפוסקים, כלהלן.

במשנה (ג/א) נאמר, כי השוחט בעל חיים ולא יצא ממנו דם רשאי לאכול. מה חידוש בדבר? הראב"ן (סימן רכ"ב) מוסיף על דברי משנתנו, כי אף על פי שלא היה דם, והשוחט את החיה או את העוף לא קיים את מצוות כיסוי הדם, במקרה זה אין בכך כל פסול, כי מצוות כיסוי הדם לא חלה כלל, שהרי לא יצא דם. הרי לנו, מסיקים בעל "ערך השולחן" (סימן כ"ח ס"ק ג') ובעל "מעשה אברהם" (יו"ד סימן י'), כי אם מצוות כיסוי הדם חלה, אסור לאכול מן העוף עד שהמצווה מתקיימת, רק כאשר המצווה לא חלה, מותר לאכול ממנו למרות שלא התקיימה מצוות כיסוי הדם.

ואילו המהר"ם בן חביב (שו"ת "קול גדול" סימן ל"ב) חולק וסובר, כי מותר לאכול מן העוף, עוד בטרם כוסה דמו ואף ראה הביא לשיטתו מסוגייתנו (פ"ב/ב), בה נאמר, כי בשכר שאברהם אבינו אמר "ואנכי עפר ואפר", זכו בניו לאפר פרה אדומה ולעפר סוטה. הגמרא מבארת, כי מצוות כיסוי הדם, הנעשית בעפר, אינה נמנית בין המצוות הנזכרות, מפני שבמצוות פרה אדומה ועפר הסוטה, יש הנאה לישראל, שנטהרים מטומאתם, והסוטה נקיה מחשד, אך במצוות כיסוי הדם, המצווה היא ללא הנאה גשמית. לו, מסיים המהר"ם בן חביב, היה אסור לאכול את העוף עד כיסוי דמו, היתה הנאה גשמית גם מקיום מצוות כיסוי העפר, שמעתה מותר לאכול את העוף ואת החיה... הרי לנו, כי רשאי אדם לאכול בעל חיים שדמו עדיין לא כוסה. כך גם דעת המאירי: "שהכסוי אינו מעכב אכילת הבשר, אלא מכיון שנשחטה מותרת באכילה, ואין הכסוי מעכב, אלא שהיא מצוה בפני עצמה שלא ממכשירי האכילה".

להלכה פסק ה"בית יוסף" (יו"ד סימן כ"ח) כדעת ה"אורחות חיים" שמותר לאכול מן הבשר טרם כוסה דם העוף.

דף פ"ב/שאינו מברך אלא ברכה אחת

האם ניתן לכוון שהברכה לא תחול על פריטים מסויימים

בגמרתנו מבואר, כי השוחט מספר בעלי חיים, מברך ברכה אחת לפני השחיטה הראשונה, וברכה זו עולה לכל השחיתות שיעשה לאחר מכן, וכך נפסק להלכה ("שולחן ערוך" יו"ד סימן י"ט סעיף ב'): "שחט בהמות וחיות ועופות, ברכה אחת לכולן".

שוחט ששח בין שחיטה לשחיטה: כל עוד השוחט אינו מדבר בין שחיטה לשחיטה, אזי, לכל הדעות הברכה שבירך לפני השחיטה הראשונה, חלה על כל שחיתותיו. אולם, נחלקו הראשונים אם שוחט אשר שח בין שחיטה לשחיטה, צריך לברך פעם נוספת וההלכה לא הוכרעה בנושא, כך אנו למדים מן ה"שולחן ערוך" (שם, סעיף ה'): "אם רוצה לשחוט הרבה, צריך ליזהר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה... אבל אם שח בינתים, הוי הפסק וצריך לחזור ולברך... ויש אומרים דשיחה בין שחיטה לשחיטה לא הוי הפסק".

עצתו של ה"פרי חדש": כדי להחליץ מן הספק, אם שיחה בין שחיטה לשחיטה מהווה הפסק, הציע ה"פרי חדש" (שם) רעיון יפה. השוחט יכוון בדעתו בשעת הברכה, כי ברכתו תחול על כל השחיתות שיעשו על ידו עד שישוח דבר מה, אך הברכה לא תחול על השחיתות שיתבצעו מדיבורו ואילך. מעתה, כאשר השוחט ידבר, לכל הדעות יהא עליו לברך פעם נוספת לפני השחיטה הבאה, שהרי מראש הצהיר, כי ברכתו אינה חלה על השחיתות שלאחר דיבורו.

אולם, ה"תבואות שור" (שם ס"ק י"ז) חולק על כך בתוקף, שכן, לדעתו, כאשר עומדות לפני השוחט מספר בהמות שבדעתו לשחטן, אין בכוחו להגביל את ברכתו לכמה מהן בלבד, אלא כל אלו שבכוונתו לשחוט, נכללות ברכתו על כרחו.

המבקש לאכול תפוח ופאפיה: טרם נבאר את מחלוקתם נציין, כי מעבר להשלכותיה על ציבור השוחטים, היא נוגעת לכל אחד מאיתנו! שהנה, העומד לאכול מספר פירות ומבקש לכוון שברכתו תפטור חלק מהם בלבד, ניצב בפני אותה מחלוקת [כמובן, במקום של ספק, ואינו "ברכה שאינה צריכה"]. לדעת ה"פרי חדש" הוא רשאי לווסת את ברכתו, ולדעת ה"תבואות שור" הוא אינו רשאי לעשות כן. מקרה זה אינו נדיר, וכגון, המבקש לאכול תפוח ופאפיה. הפאפיה הוא פרי שספק אם ברכתו בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה. אם יאכל קודם את התפוח, אינו רשאי לברך על הפאפיה,

מועד החתונה הלך והתקרב. לפתע, שבועיים לפני היום הגדול והחגיגי, הרגישה הרבנית טורק ע"ה, כי פני הנערה אינן כתמול שלשום. איש לא ידע מה מעיק על לבה, אך הרבנית, אשר חשה את הזולת בכל נימי נפשה העלתה בפני הנערה את האפשרות, שמא חפצה היא להתחתן באולם המכובד ביותר, אולי נשא לבה אותה לחגוג את יום נישואיה במקום יוקרתי.

הנערה לא השיבה, אך הרבנית לא היתה זקוקה לתשובה, היא הבינה.

כאמור, היה זה שבועיים לפני מועד החתונה! בנה של הרבנית טורק ע"ה מספר בהתרגשות כי הוא תיאר לעצמו אלו מאמרי חז"ל ודברים המשמחים את הלב עתידה אמו הרבנית להתעיר על לבה הדואב של הכלה, עד שתתרצה ויקרנו פניה.

אולם להפתעתו הרבה, הרבנית החלה בהכנות קדחתניות לציאה מן הבית, תוך שהודיעה, כי היא אצה רצה לאולם פלוני בבני ברק, מן המכובדים שבאולמות.

ניסיתי להסביר לאימי, נזכר הבן, כי בעונה זו של חודשי הקיץ כל האולמות הוזמנו זה מכבר, ואין כל סיכוי למצוא אולם פנוי. ובכלל, מניין יילקח הסכום העצום למימון החתונה במקום כה מפואר, ומי אמר שיש להיענות לכל בקשה של הכלה, אפשר להסביר לה ש... אבל אמי כבר היתה מחוץ לדלת.

נעבור שעה קלה צלצל הטלפון בביתנו, ממשיך הבן לספר. הרמתי את השפופרת, ומצדו השני של קו הטלפון שמעתי את אמי שחה בפשטות מדהימה, כי שעה לפני כניסתה לאולם השמחות היוקרתי, קיבל בעל אותו אולם הודעה מפתיעה על ביטול חתונה מסויימת שהיתה אמורה להערך ביום חתונתה של הכלה שלנו! הוא הסכים להעמיד את האולם בחינם לרשות הזוג הצעיר, האיזה בי, ועכשיו צריך לארגן סעודה כדת וכדין.

היתה חתונה באולם מפואר, היה אוכל מגוון וטעים שבוטל על ידי... מטבח הישיבה שבה למד החתן, והמלצרים היו... בני משפחתה של הרבנית טורק ע"ה.

האורח שהוזמן לחתונה על ידי משפחת טורק, עדיין עמד המום בפתח האולם, בעוד הריקודים נמשכים.

לימים סיפר אותו אורח, כי מלבד שהתפעם ממיידת החסד המופלאה של צדקת זו, הבנתי והפנמתי, כי כח הרצון, הוא הקובע. אם אדם נוטל על עצמו משימה רוחנית ברצינות, ומטיל את עצמו לתוכה בכל מרצו, חזקה, שיסייעוהו מן השמים. כוחות עלומים ימסכו בגופו, ומרץ נעורים יזרו את מהלכו. הוא יצליח.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פסק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף פ"ב/א האחרונים חייבין

כל ישראל - גוף אחד

דין מעניין הוא: ראובן שחט פרה ושמעון אסור לשחוט בנה. מה להם זה לזה? האיש אחד ישחוט את האם ויאסור את כל העולם לשחוט את הבן! **הא** למדת ש"ר ישראל" הוא חלק מעם ישראל, כולם שייכים זה לזה, כולם ערבים זה בזה. לא לחינם נוטים הגויים לגלגל חטא היחיד על הכלל כולו ("אזניים לתורה", אמור).

דף פ"ג/א אף ערב יום הכיפורים בגליל

נגליל ולא ביהודה

המשנה מונה את המועדים שבהם היה על מוכר בהמה להודיע לקונה, כי הוא מכר את אמה של הבהמה או את בתה, משום שיש לשער שהבהמה



הקודמת, האם או הבת תשחט בערב החג, והבהמה הנמכרת כעת אסורה בשחיטה באותו יום, שהרי אמרה תורה "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד". אחד הפרקים הללו, הוא "ערב יום הכיפורים בגליל".

מדוע דווקא בגליל? אומר ה"משך חכמה" (אמור), כי ביהודה נגזרו גזירות רבות (ירושלמי פ"ק דכתובות), גם על יום הכיפורים (להלן קא/ב), לפיכך, לא הרבו בסעודות בערב יום הכיפורים, לבל יודעו לקלסגי האויב כי יום הכיפורים קרב ובא. . .

דף פג/ב כסוי הדם . . . ונוהג בחיה ובעוף

כיסוי רק בחיה ועוף

מדוע אין מצות כיסוי הדם נוהגת גם בהמות? **בעל** ה"חינוך" (מצוה קפ"ז) מבאר, כי מאחר שדם קרבנות הבהמה נזרק על המזבח ואי אפשר לכסותו, התורה נמנעה מלצוות על כיסוי דם בהמות החולין, כדי שלא לחלק בין קדשים לחולין [ואף שגם בקרבנות העוף נזרק הדם, קרבנות מעטים המה, עיי"ש].

דף פג/ב ונוהג בחיה ובעוף

השליו כבר נשחט

מצינו במדבר שהשליו ירד מן השמים כשהוא שחוט. מדוע?

אמר משה רבינו, (במדבר יא/כב) "הצאן ובקר ישחט להם, אם את כל דגי הים יאסף להם". מדוע לא הזכיר חיות ועופות? לפי שדמים טעון כיסוי, ואין מכסים בעפר המדבר (כדלהלן פח/ב). **לפיכך** ירד השליו שחוט כבר, ולא הוצרכו לכסות את דמו ("עלים לתרופה", שכ"ב, בשם "נחלת בנימין").

דף פג/ב ונוהג בכוי מפני שהוא ספק

כוי או כוי

כאמור בגמרא (פ/א), הכוי הוא ספק חיה, בהמה, או בריה בפני עצמה. להלכה יש הסבורים שהוא בעל החיים הנקרא 'בופלו' (עיי' רמ"א יו"ד סי' כ"ח סעי' ד' וביאור הגר"א שם ותפארת ישראל כאן אות ה').

שהרי יתכן שהפאפיה הוא פרי העץ ונפטר בברכת התפוח. העצה היא, לברך על התפוח ולכוון שהברכה לא תחול על הפאפיה, אך לפי ה"תבואות שור", כאמור, לא ניתן לקיים עצה זו [על דיני 'הפסק' באכילה, ראה בהלכות ברכות].

הברכה על כל מעשה מצווה: עתה, הגיעה העת להבין את צדדי המחלוקת. ובכן, יש המסבירים (עיי' "זאת הברכה" בירור הלכה סימן ל"א), כי שורש המחלוקת נעוץ בהבנת חיוב הברכה על מעשה מצווה. ה"פרי חדש" הבין, כי חכמים תקנו שיהודי יברך על כל מעשה מצווה העומד לפניו. מעתה, כאשר השוחט מתייצב לשחיטת עשר בהמות, הוא למעשה מתחייב בעשר ברכות, ברכה על כל אחת ואחת מן השחיטות, אלא שבאפשרותו לפטור את כל השחיטות בברכה אחת, אם לא היא "הפסק" בין כל השחיטות, שאז ניתן להחשיב את הברכה הראשונה, כמי שמתייחסת לכל אחת ואחת מן השחיטות. מעתה, לדעתו, אין כל מניעה שהשוחט, או אוכל הפרי יכוון, שברכתו לא תחול על בהמה זו או על פרי זה, שהרי מעיקר הדין, כל פריט חייב בברכה בפני עצמו.

מקיים המצווה התחייב בברכה: אולם, ה"תבואות שור" הבין, כי תקנת חכמים היתה, לברך לפני עשיית מצווה, אם מצווה אחת ואם עשר מצוות, לעולם יברך היהודי לפני קיום מצווה. כלומר, הברכה אינה מתייחסת לכל מעשה מצווה בנפרד, אלא היהודי שעומד לקיים מצווה, או מצוות, התחייב בברכה. מעתה, מובן מאליו שאין זה בסמכותו להשיל פרי אחד או בהמה אחת מן הברכה, שהרי ברכתו אינה מתייחסת לפריטים, אלא למקיים המצווה.

לסלק את הפאפיה: לדעת בעל ה"תבואות שור", קיימת עצה אחת ליהודי המבקש לאכול תפוח ופאפיה. טרם ברכתו, יסלק מן החדר את הפאפיה, או אז ברכתו לא תחול עליו (עיי' שם, עמ' 291).

ראוי להדגיש, כי הנידון שעסקנו בו מתייחס לברכה ראשונה בלבד, הברכה שמברכים לפני האוכל. ברם, לכל הדעות, לא ניתן לפצל את חלות הברכה האחרונה ולהתנות כי תפטור מאכלים מסויימים בלבד מתוך מכלול מאכלים שנאכלו, שכן, הברכה האחרונה באה על שביעתו של האוכל, והשביעה, בוודאי אחת היא ומשותפת לכל המאכלים ("זאת הברכה" שם, 289, עיי' שם עוד) [ראוי לציין, כי בנידון זה עסקו הפוסקים לגבי מצוות רבות, כגון, ציצית, עיי' "ביאור הלכה" סימן ח' סעיף י"ד, ובברכת התורה, עיי' "מגן אברהם", סימן מ"ז ס"ק י"ב ועוד. בנושא זה הרחיב הגר"י אידלשטיין זצ"ל בספר "שלמי יוסף" סימן קט"ז].

דף פז/א וחייבו רבן גמליאל ליתן עשרה זהובים

כמה שווה מצווה?

מעשה באדם ש'חטף' מצווה לחבירו. הלה עמד לקיים מצוות כיסוי הדם, והוא נדחף וכיסה את הדם בעפר. גמרתנו מספרת, כי רבן גמליאל חייב את חוטף המצווה לשלם עשרה זהובים לבעליה! בגדרו של חיוב זה, קיימות שתי מחלוקות מעניינות ביותר, התלויות זו בזו לשני הכיוונים, כפי שנוכח להלן.

קנס או תשלום נזיקין: בדברי הראשונים אנו מוצאים שתי הגדרות שונות לחלוטין לחיוב התשלום של חוטף המצווה. יש שאמרו, כי תשלום זה הוא קנס שהטילו חכמים על חוטף המצווה. ויש שאמרו, כי תשלום זה הוא "תקנת חכמים כדי שיהיו מצוות חביבות על בעליהן". כלומר, חכמים קבעו תשלום על חטיפת מצווה, כדיני נזיקין, ובכך הם ביקשו לייקר את המצוות בעינינו, ולהראות את חביבותן (עיי' ר"ף ורא"ש ב"ק פרק החובל דף לב/ב בדפי הרי"ף, שו"ת הריב"ש סי' תק"ו, שיטה מקובצת בשם רבי יונתן).

דינו של החוטף מצווה בשוגג: מספר השלכות הלכתיות נובעות ממחלוקת זו. הנה, כאשר נבקש לברר, מה דינו של החוטף מצווה לחבירו בשוגג, אזי, אם חיוב זה הוא מדיני נזיקין, המזיק בשוגג אינו פטור מתשלום. אולם, אם חיוב זה הוא קנס שהושת על המפסיד מצווה לחבירו, אין להטיל קנס זה על המפסיד מצווה לחבירו בשגגה (ריב"ש שם).

דינו של חוטף שהודה במעשהו: כמו כן, כידוע, "מודה בקנס פטור", היינו: מי שעשה מעשה שבגיניו בית דין ישית עליו קנס, אם הודה במעשה טרם היה סיפק בידי בית הדין לקנסו, הוא פטור. מעתה, אם התשלום לבעל המצווה הוא מדין קנס, הרי שחוטף מצווה אשר יספיק לרוץ לבית דין ולהודות בפניהם על אשר עשה, יהא פטור מתשלום. אך אם חיובו לשלם נובע מדיני נזיקין, אין בהודאתו כדי לפוטרו (עיי' שיטה מקובצת ב"ק שם בשם הר"י מלוניל, ועיי' בקצוה"ח סימן שפ"ח ס"ק י"א, שנחלקו הראשונים אם בקנס מדברנן נפטר בהודאתו).

המונע קיום מצווה אך אינו מקיימה בעצמו: נפקא מינא מעניינת נוספת, כותב ה"כתב סופר" (שו"ת חו"מ סימן כ"ו ד"ה "ויש ל"י"), לגבי אדם שמנע מחבירו מלקיים את המצווה, אך לא קיימה במקומו. אם יסוד חיובו של רבן גמליאל נבע מדיני נזיקין, הרי אדם זה הזיק את חבירו. אך אם קנס הוא שהוטל עליו, יתכן שחכמים קנסו את החוטף לחבירו מצווה ונהנה מעשייתה, על כך עליו לשלם קנס, על הנאתו חלף חבירו, אך אם מנעו מקיום מצווה, פושע הוא, אך מקרה זה אינו נכלל בקנס של חכמים.

מה סכום התשלום? עד כה עסקנו במחלוקת הראשונים, אם התשלום שמוטל על חוטף המצווה הוא מדיני נזיקין או שהוא קנס. מחלוקת נוספת קיימת בין הפוסקים - מהו הסכום שיש לחייב בו

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם! חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il





את חוטף המצווה. אמנם, בגמרתנו מסופר שרבן גמליאל חייב את חוטף המצווה בעשרה זהובים, אך יש מן הפוסקים שסוברים, כי באותו מקרה כך היה ראוי לנהוג, ובכל מקרה יש לבדוק לגופו לעומתם, יש הסוברים, כי בכל מקרה של חטיפת מצווה, יש לחייב את החוטף בעשרה זהובים. שתי הדעות הללו הובאו ברמב"ם (הל' חובל ומזיק פ"ז הל' י"ג) וב"שולחן ערוך" (חור"מ סימן שפ"ב סעיף א').

העוסק בנושא זה מבין, כי שתי המחלוקות תלויות זו בזו. כך אכן כתבו ה"מגיד משנה" (שם) והש"ך (שם), כי לדעת הסוברים שחיובו של החוטף הוא מעיקר הדין, מדין מזיק, תמיד יש לחייבו עשרה זהובים, שהרי רבן גמליאל קבע שזהו מחיר המצווה. אולם, אם חיובו הוא משום קנס שהטילו חכמים, על בית הדין לבדוק אם מפסיד המצווה מדקדק במצוות ומחזר אחריהן, או אז יקנסו חמורות את חוטף המצווה, וכן להיפך.

ואילו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ("אבן האזל" שם) טען להיפך, אדרבה, אם חיוב החוטף הוא מדין מזיק, אין קצבה לדבר, ויש לבדוק כמה שווה המצווה עבור הנחסף, בכמה ממון היה מוכן לוותר עליה. רק אם קנס הוא שהושת על החוטף, ניתן להבין, כי הקנס הוא קבוע, שהרי זוהי מהות הקנס, שהוא קצוב וקבוע [כפי שכותב הרמב"ם שם, פ"ג הל' ח', שכל הקצוב הוא קנס].

בימינו, אם הנחסף תפס עשרה זהובים, אין מוציאים אותם מידו: בימינו אין בית דין מטיל קנסות, ומכח הספק - אם חיובו של חוטף מצווה הוא מגדרי קנס או מגדרי ממון - בימינו בית דין אינו מחייב חוטף מצווה בממון. אך אם הנחסף תפס ממון של החוטף בשווי של עשרה זהובים, אין מוציאים אותו מידו ("שולחן ערוך" שם). כיום, שוויים של עשרה זהובים, הוא כאלף וחמש מאות ש"ח.

עשרה זהובים של צער: נסיים בדבריו המתוקים מדבש של ה"חתם סופר" זצ"ל (חידושי החת"ס). רבים שואלים, הרי המבקש לקיים מצווה ונאנס ולא קיימה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ואם כן, מדוע החוטף צריך לפצות את הנחסף, הרי הנחסף יזכה לשכר על כוונתו לקיים את המצווה, ונמצא שלא הפסיד מאומה. ה"חתם סופר" מבאר, כי כאשר אדם עושה מצווה ועובד את ה' בשמחה, הוא זוכה לשכר על עבודת ה', ואילו הנאנס מקיום מצווה, מקבל שכר על צערו, אך אינו זוכה לשכר על עבודת ה', ועל כך עליו לפצותו...

דינים רבים בש"ס נזכרו אודות הכוי, מפני ספיקותיו, והם מכונסים בכמה וכמה משניות בסוף פרק שני של ביכורים.

בדרך כלל מקובל ששמו הוא פוי, אולם יש הקוראים לו פוי, בעולם הישיבות נהוג לומר שגם זו מן הספיקות שבו...

דף פח/ב בשכר שאמר אברהם אבינו

עפר ואפר - עבר ועתיד

בגמרתנו נאמר, כי "בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצוות אפר פרה ועפר סוטה"

עפר הוא דבר חסר צורה, אולם ניתן ליצור הימנו משהו, לגבלו במים ולעשות הימנו כלי, או לזרוע בו פירות וירקות פרחים וצמחים. בעברו - לא היה כלום. האפר הוא הפכו: בעברו יתכן שהיה פאר והדר, אולם בעתידו - לא יהיה כלום. אפר הינו חסר שימוש לחלוטין. אברהם אמר בעונה כי מעולם לא היה בר ערך, כעפר, וגם לעולם לא יהיה, כאפר.

לפיכך, מידה כנגד מידה, זכו בניו לאפר פרה, הבא לטהר מכאן ולהבא, ולעפר סוטה, הבא לוודא טהרה למפרע... ("בית הלוי", וירא).

הוקדש לעילוי נשמת

מרת **הנטשע פלדמן** ע"ה
ב"ר שלמה אליהו גולדברגר ז"ל
נלב"ע ט"ז באדר תשס"ט **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידנו
הר"ר **שלמה פלדמן** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת

הר"ר **יהודה זאב קוטלייר** ז"ל

ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע י"ז באדר ב' תשס"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם



**"עד
שהחברותא
מכין לעצמו
תה"**

**גם ר' בנימין
מחשובי האברכים באלעד,
לא מפספס אף יום.**

**2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.**

**כולם מצטרפים
מה איתך?**



לקבלת ספרון חודשי ראשון הינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

